

ОДЗИВИ ЧИТАЛАЦА

Потпуковник **ЗУФЕР МУСИЋ**

„МИШЉЕЊЕ У ВЕЗИ СА ТРЕТИРАЊЕМ ПОЈМА „ОДБРАНА““

У „Војном делу“ број 4/53 изашао је чланак генерал-мајора Танасковића „Мишљење у вези са третирањем појма „одбрана““ са којим се не бих могао сложити у потпуности, нарочито по питању самог појма одбране.

Слажем се у томе да би при разматрању питања из области војне теорије у циљу формирања сопствених гледишта требало првенствено полазити од сопствених војних искустава. Ово тим прије што тих искустава имамо веома много не само у ранијој историји ратова наших народа, него нарочито у нашем Народноослободилачком рату. Тачно је и то да се многи наши војни писци, при третирању напада и одбране позивају и на стране војне доктрине за поткрепљење своје научне анализе, занемарујући наша војна искуства. Иако је то у основи неправилно, ипак треба имати у виду да се искуства сваке армије могу итекако користити и код нас ако се правилно примјене на наше прилике, јер искуства једне армије не могу бити потпуно страна и непримјенљива на другу армију, па ни на нашу. Но и поред тога, сопствена искуства су најбоља и најсигурнија, јер су она најприснија и нама најближа, те се као таква могу и најбоље користити.

Иако је генерал Танасковић покушао да на оригиналан начин докаже јединственост одбране као вида дејства и да нема потребе за њеним дијелењем, сматрам да у томе није успио. Одбрана као вид дејства има своја два подвида, облика или врсте (споредно је како ћемо их звати), између којих постоји суштинска разлика, а то су: позициска и маневарска — како се код нас још третирају — или отсудна и задржавајућа — према пројекту наше нове Ратне службе. Познато је да је ова подјела усвојена након дугих ратних искустава и праксе и да је под разним називима уведена у војна правила свих познатих армија. Међутим, из писања друга Танасковића не видим на основи чијих се ратних искустава и чије ратне праксе може теориски доказати јединственост одбране, као и то да исту није потребно дијелити.

Генерал Танасковић каже: „Сматрам да је циљ сваке одбране у суштини само један: сломоти напад непријатеља, очувати ударну моћ сопствених снага и на тај начин створити услове за прелаз у напад“ (подвукао писац). По моме мишљењу, то би се могло узети као

крајњи, а не и непосредни циљ одбране, јер се одбрана баш и дијели према непосредном циљу који се има њоме постићи, што јасно доказује оправданост њене подјеле. Познато је да је непосредни циљ позициске одбране да се сломи напад непријатеља и створи могућност својим снагама за прелаз у противнапад (противудар). Насупрот томе, непосредни се циљ маневарске одбране углавном састоји у томе да се слабијим снагама и средствима задржавају јаче снаге непријатеља и да се постепеним напуштањем извјесног простора по дубини наносе губици нападачу, слама његова офанзивна моћ ради добитка у времену и стварања могућности за концентрацију или пре-групписавање својих снага, како би се у дубини организовали и посјели положаји за отсудну одбрану или, једноставно, да се без организовања одбране по дубини пређе у противнапад, што ће у конкретном случају зависити од могућности браниоца. Док, на једној страни, отсудна одбрана захтијева јаче снаге и средства, јаче фортификациско и друго уређење положаја и мању ширину фронта (мада се и оваква одбрана може организовати и на ширем фронту — што зависи од постављеног задатка), дотле се маневарска одбрана начелно организује и изводи слабијим снагама и средствима, на слабије уређеним положајима за одбрану, већином на широком фронту и уз вјешто маневрисање ватром и покретом (мада се то маневрисање примјењује и код отсудне одбране). Ако би се маневарској одбрани као непосредни циљ поставило да сломи напад непријатеља, онда она не би била у стању да изврши задатак. О степену упорности у одбрани — који, по мишљењу генерала Танасковића, претставља основни фактор за опредељење метода извођења одбране — може се говорити баш код маневарске одбране, пошто та упорност код позициске одбране мора бити апсолутна, тј. максимална, тако да је не треба ни истицати, јер се разумије из непосредног циља такве одбране. Напротив, јасно је да код маневарске одбране долази у обзир постављање степена упорности, пошто јединица, која је изводи, добија задатак за које вријеме и до које дубине мора задржати непријатеља. На основу тога командант јединице мора да одлучи који ће метод дејства употријебити и са каквом ће упорношћу бранити поједине линије и положаје ради извршења постављеног задатка.

Иако примјена маневра долази у обзир и код једне и код друге врсте одбране, ипак маневарску одбрану карактерише баш то маневрисање снагама и средствима по дубини и по фронту, што такође показује да одбрана није јединствена.

Слажем се са писцем да се с обзиром на услове земљишта могу изводити сви видови дејства, али то не значи да је ради тога одбрана јединствена, већ да се она може организовати као позициска или маневарска.

У тачки 6 под г) генерал Танасковић каже да поједини теоретичари покушавају.... „да маневарску одбрану објасне као посебан вид дејства, дајући јој посебне „карактеристике“, које по њима „не важе“ за одбрану уопште, и износе да се она одликује:

г) *по дубини територије* (курзив је пишчев), као да је обавезно вршити скокове са линије на линију због дубине просторије, итд. „...чиме је вјероватно хтео да поткријепи своје теориске поставке о јединствености одбране. Међутим, досада нијесам ни чуо, нити ма гдје прочитао да је обавезно вршити скокове са линије на линију због дубине територије, већ да се ти скокови врше при извођењу маневарске (задржавајуће) одбране зато што бранилац има слабије снаге и средства од нападача и што он баш због тога тежи да напуштањем простора и задржавањем на тим линијама добије потребно вријеме за организацију позициске (отсудне) одбране по дубини и стварање могућности за прелаз у противнапад, итд., што је доказано бројним примјерима, нарочито у прошлом свјетском рату на Источном фронту. Међутим, извођење скокова са линије на линију или са положаја на положај никако не значи да се у исто вријеме не могу изводити и друге тактичке радње. Напротив, пожељна је веома велика активност браниоца, не само у циљу дужег задржавања непријатеља, већ и да би му се нанијели већи губици. А овакав начин одбране је баш карактеристичан за маневарску одбрану, којој није непосредни циљ постигнуће рјешења за разлику од позициске у којој се тражи то рјешење.

Да би поткријепио своје гледиште о јединствености одбране генерал Танасковић у тачки 7 каже: „*Јер ако бисмо ишли том линијом да за сваку конкретну форму и облик одбранбених дејстава одредимо термин и име, онда бисмо одмах дошли до закључка да нам ни постојећа два вида одбране нису довољна због тога што бисмо студијом тактичких и оперативних праваца у циљу извођења одбранбених дејстава морали на сваком од њих друкчије дејствовати и што би нам због тога требало онолико имена колико је и облика извођења одбранбених дејстава*“ (курзив је мој З. М.). Али, по моме мишљењу, ако се добро размисли, не може се доћи до закључка да се сваком различитом методу приликом извођења одбране мора дати посебно име, без обзира какав је метод примјењен. Довољна су само два имена која се дају и у војним правилима других армија. Код нас, као што је напред речено, постоје досадашњи називи „позициска“ и „маневарска“, односно према пројекту нове Ратне службе: „отсудна“ и „задржавајућа“ одбрана. Те две врсте одбране јасно се разликују по различитости непосредног циља, који се има постићи. Оне се јасно разликују и по самој организацији одбране, по распореду снага и средстава, по организацији везе и позадинских служби. Зна се, на примјер, да дотур и евакуација у почетној фази маневарске одбране играју приближно једнаку улогу, а да се у току њеног извођења посвећује већа пажња евакуацији него дотуру, док се у позициској одбрани за све време мора поклањати приближно једнака пажња и једном и другом.

Два примјера из прошлог рата, која је генерал Танасковић навео у циљу поткрепљења своје теориске поставке о јединствености одбране, такође ме нијесу могла убиједити у исправност те поставке. Према циљу који је поставио Врховни штаб, наше јединице, које су браниле правац: Бугојно — Г. Вакуф — Прозор, вршиле су позици-

ску одбрану, док различитост дејстава и довођење јединица са других положаја претставља само методе извођења те исте одбране, које је налагала конкретна ситуација. То је била специјална борба наших јединица у току Четврте непријатељске офанзиве — битка за рањенике. Из саме њене организације не би се могло тачно одредити која је ово одбрана, али према циљу, који и друг Танасковић наводи, „да се не дозволи продор непријатеља у Прозорску котлину, док се не изврши евакуација рањеника“ (курзив је мој. — З. М.) то је била позициска или отсудна одбрана, без обзира на ширину и дубину фронта, на маневар и различита дејства јединица.

По моме мишљењу, не може се говорити о некој организованој одбрани у Арденима, јер Савезници нијесу поставили снаге 8 корпуса (четири дивизије) на фронту ширине 120 км ради неке озбиљне одбране, већ ради оперативног повезивања Северне и Јужне савезничке оперативне групе, које су имале да изврше концентричан удар, како то и сам писац наводи. Да Савезници нијесу ни мислили на неку озбиљнију одбрану на томе правцу, јасно се види и из тога што су били потпуно изненађени немачком противофанзивом и што снаге 8 савезничког корпуса нијесу могле да дају скоро никакав озбиљнији отпор, јер су већ првим њемачким налетом дијелом биле уништене, а дијелом такорећи натјеране у бјекство (повлачење без икаквог отпора). Тек довођењем других снага Савезници су успјели да по дубини створе маневарску, а касније позициску одбрану на линије: Елсенборн, Малмеди, Ставело, Троа Пон, Хотон, Сент Ибер, Бастоњ, што им је тек омогућило да обезбиједи успјех замишљене офанзиве.

На крају свога чланка генерал Танасковић, између осталог, каже: „... дошли бисмо у ситуацију да због „потребе“ поделе на више одбрана уђемо у потпун шаблонизам“, мислећи вјероватно да би до тога дошло ако би се сваком методу извођења одбране дало посебно име, иако досада нико тако нешто није предлагао, бар колико је мени познато. Међутим, ако се то односи на подјелу одбране на позициску (отсудну) и маневарску (задржавајућу) одбрану, онда ту нема икаквог шаблонизма, јер је та подјела устаљена на основу дугог ратног искуства и праксе и уведена у војна правила. Са том подјелом се стварно сусрећемо и у војним школама и у штабовима при рјешавању задатака. Са таквим одбранама смо се срели и приликом извођења овогодишњих маневара наше Армије.